

Número: 56

Data: Gener 2016

DIAGNOSI AMBIENTAL PER A ENTITATS

Què vol dir fer una diagnosi ambiental?

Si volem aportar un valor afegit a la nostra associació, independentment de l'activitat ordinària que realitzem, podem potenciar diverses vessants que relacionin la nostra entitat amb l'entorn, ja sigui la vessant social, comunitària, internacional...o la vessant ambiental.

Si volem que la nostra entitat prengui un compromís de **responsabilitat vers l'entorn**, no podem obviar el nostre impacte ambiental ni les accions que podem dur a terme per reduir-lo i generar sensibilitat i discurs al respecte. Potenciant la sostenibilitat, podem assolir objectius que ens permetran minimitzar la petjada ecològica de les activitats que realitzem (l'impacte ambiental negatiu que generem sobre el medi) i, al mateix temps, reduir algunes de les despeses de l'entitat tot optimitzant recursos com són l'aigua, l'electricitat o la compra de productes.

Quasi totes les associacions ja tenen una vessant ambiental implícita en algunes de les accions que realitzen habitualment, però si volem que aquest aspecte prengui rellevància, cal treballar-lo de manera transversal i conscientment, no només de manera esporàdica per a activitats puntuals.

Per a poder millorar en aquest sentit, és imprescindible conèixer els nostres punts forts i punts febles, per tal de potenciar-los i encaminar-los cap allà on volem arribar. Aquest coneixement de la nostra entitat en matèria de sostenibilitat el podem estructurar i contrastar mitjançant una diagnosi ambiental. L'autodiagnosi ambiental vol ser una eina que ens ajudi a contrastar quines mancances tenim a nivell de sostenibilitat i impacte ambiental i poder traçar línies d'actuació posar en valor l'acció ecologista en defensa del medi ambient. En aquest sentit, també és important fixar-se una meta més enllà de la diagnosi, amb uns objectius concrets i assolibles, que vindran determinats a partir de les conclusions que extraguem. Aquests objectius poden quedar recollits en un Pla d'Acció Ambiental, que ens servirà de full de ruta per anar millorant gradualment en matèria de sostenibilitat.

Els apartats a diagnosticar

La diagnosi ambiental es pot entendre com una anàlisi de la realitat de l'entitat en cada un dels aspectes que la relacionen amb el medi ambient, tot fraccionant la informació en diferents àrees que ens siguin manejables i útils per a treballar-hi.

Per a obtenir un document de diagnosi complet, caldrà, primerament, recollir algunes dades de caràcter general que situïn la nostra entitat de manera descriptiva:

- Nombre de persones sòcies i usuàries de l'entitat
- Disposició d'un local (i superfície d'aquest) (si s'escau)
- Mitjana d'hores d'utilització d'aquest local
- Tipologia de les instal·lacions (nombre de lavabos, existència de cuina, etc.)
- Característiques de l'activitat ordinària de l'entitat

Aquests apartats poden ser les diferents accions que realitza l'entitat (tot diferenciant els blocs d'activitats més habituals com ara el treball d'oficina, les sortides associatives, les jornades culturals, els àpats comunitaris, els esdeveniments festius, etc.) o bé **fent una separació per temàtiques** (com ara la gestió de residus, el consum energètic, el consum d'aigua, el transport, els materials i recursos, etc.).

Cal tenir present que si optem per el primer model de separació d'apartats, a la llarga també haurem d'acabar fraccionant-lo en els apartats temàtics comentats anteriorment, així doncs, és més recomanable treballar directament amb la segona opció, centrant-nos en els següents temes:

1. La sensibilització ambiental

Les associacions poden aportar el seu temps i implicació per tal d'afavorir la conservació de la biodiversitat, la protecció del paisatge, fomentar l'educació ambiental, etc.

En el moment de fer la diagnosi ambiental de la nostra entitat, és important recopilar totes aquelles accions que desenvolupem com a entitat o en aquelles en les quals hi col·laborem i que tinguin per a objectiu la millora del medi ambient potenciant aquests aspectes.

Per a recopilar la informació referent a aquest apartat, podem utilitzar la següent graella:

Títol de l'acció	
Dates de realització	
Descripció de l'acció	
Objectius	
Numero de participants	
Incidència i resultats de l'acció	

Si la diagnosi recull tota aquesta informació per a cada una de les accions en matèria de sostenibilitat o sensibilització ambiental, al final de l'any podrem tenir un dossier complet amb la incidència ambiental de la nostra associació.

2. El consum de productes

Les entitats tenim l'opció de fomentar la **desmaterialització del consum**, tot afavorint l'intercanvi de materials, els recursos compartits o el consum responsable de productes. En la diagnosi ambiental han de quedar reflectides totes les accions que duem a terme com a entitat

per tal d'internalitzar els costos ambientals dels productes que consumim, tot remarcant si treballem amb proveïdors sostenibles i de proximitat, o bé que productes que tinguin el distintiu de [garantia de qualitat ambiental](#) o [el l'etiqueta ecològica europea](#).

D'altra banda, per a calcular el consum de materials, podem portar un control anual del material d'oficina que comprem, tot afegint-hi altres dades que puguin ser rellevants (en el cas, per exemple, de comprar sovint aparells elèctrics o electrònics, materials de construcció, etc.).

Si voleu indicacions concretes sobre material d'oficina, podeu donar un cop d'ull a la [Pràctica Sostenible núm 18: «Material d'Oficina»](#).

Per últim, la diagnosi també ha de deixar constància de la valoració quantitativa dels productes que consumim com a associació. Per a fer-ho, podeu utilitzar la següent taula de recollida de dades:

Producte	Proveïdor	Sostenible o de proximitat?	Altres
		Sí / No	<ul style="list-style-type: none"> - Garantia de qualitat ambiental - Etiqueta ecològica europea - Altres

3. La gestió de l'aigua

L'objectiu d'aquest apartat és conèixer el consum i l'eficiència hídrica de l'entitat a partir de l'anàlisi dels punts d'aigua (aixetes, cisternes, lavabos, dutxes, fonts, reg, etc.) i determinar quina gestió i quins usos s'estan fent de l'aigua al centre (hàbits, pràctiques, mesures d'eficiència, etc.). Això ens permetrà identificar els impactes i les males pràctiques en l'ús de l'aigua i orientar la planificació de les accions de millora.

- Quin és el consum de litres d'aigua en un mes d'activitat ordinària?
- Quanta aigua es consumeix en un mes durant el període de vacances?
- Quants vàters hi ha al local de l'entitat?
- Quina capacitat tenen les cisternes dels lavabos?
- Com són les aixetes dels lavabos?

Clàssiques (rosques)	Polsador	Automàtiques (detecten les mans)
----------------------	----------	----------------------------------

- La cisterna dels lavabos, té algun sistema d'estalvi d'aigua?

	Si	No
Botó de mitja descàrrega		
Pitjant dos cops seguits s'atura la descàrrega d'aigua		
Reguladors/reductors de descàrrega		

- Les aixetes tenen algun sistema d'estalvi d'aigua?

No	Difusors	Són automàtiques

- Aquests sistemes són a totes les aixetes?
- Recolliu l'aigua de pluja? En cas afirmatiu, amb quin sistema?
- Hi ha cartells als punts d'aigua (aixetes, vàters, etc.) que recorden com fer-ne un bon ús?

4. El consum d'electricitat

En aquest cas, els càlculs per a la diagnosi es poden fer a partir de les factures rebudes, així doncs, podem disposar d'una informació que ens arriba regularment i de forma detallada, de tal manera que a final d'any podem saber exactament quin ha estat el nostre consum d'aigua i d'electricitat. En cas que no paguem els rebuts directament des de l'associació (ja sigui perquè compartim local amb altres entitats o bé perquè no disposem d'un local), caldrà fer una cerca per a conèixer aquestes dades, ja sigui fent una estimació a partir de la lectura dels comptadors corresponents o bé fent una extrapolació del consum, tot coneixent el nombre d'aparells elèctrics que tenim a l'entitat.

Per a fer aquest apartat de la diagnosi, també pot ser interessant tenir constància del nombre d'aparells elèctrics i electrònics dels quals disposa l'entitat i el seu consum per separat. Ja que coneixent aquestes dades, en serà més senzill aplicar posteriors mesures d'estalvi energètic específiques per a cada aparell.

5. La gestió dels residus

L'objectiu d'aquest apartat és conèixer quins tipus de residus i en quina quantitat es produeixen, detectar on s'originen i on s'aboquen, identificar les mesures de reducció reutilització i reciclatge s'han aplicat i orientar la planificació de les futures accions de millora.

- Com treballem la reducció de residus?

Encara que no coneixem la quantitat de residus que generem, pot ser que ja apliquem certes mesures de reducció de residus com són la utilització del paper a doble cara, la reutilització de materials d'oficina, o diverses accions per prevenir el malbaratament alimentari.

- Quina quantitat de residus generem per a cada tipus de residu?

Per a fer una avaluació del volum de residus que genera la nostra entitat, podem fixar-nos en quantes bosses de cada fracció llencem al final del dia o la setmana, i dur-ne un control tot calculant la seva equivalència en kg totals de cada residu.

- Com gestionem la recollida de residus?

Caldrà veure si la nostra entitat disposa de cubells de separació de les diferents fraccions de residus, així com també si aquests cubells es buiden al corresponent abocador.

També és importat saber, en aquest aspecte, si la nostra entitat està aplicant la prevenció de residus en tots aquells materials que ho permeten, tot aplicant la reutilització, la reparació o el reciclatge a nivell intern d'entitat.

Material	Quants kg es recullen al mes?	On es llencen? (Deixalleria, Punt verd, Contenidors, etc.)
Paper i cartró		
Envasos de plàstic		
Vidre		
Llaunes		
Piles		
Matèria orgànica		
Rebuig		
Objectes voluminosos		
Tònners d'impressora		
Bombetes i fluorescents		

- Hi ha cartells per situar els contenidors de recollida selectiva i què hi va a dins?

Sí	No
----	----

- Quin sistema utilitzeu als lavabos per eixugar-vos les mans?

Elèctric	Paper	Tovallola
----------	-------	-----------

- Es fa servir vaixel·la i gots de plàstic d'un sol ús o reutilitzables?

Reutilitzables	Plàstic d'un sol ús
----------------	---------------------

6. Els desplaçaments

Aquest apartat ens permetrà incloure a la nostra diagnosi les dades referents al nostre impacte ambiental generat pels desplaçaments. Així doncs, haurem d'anotar els km que, com a entitat, realitzem desplaçant-nos en cotxe, tren, autobús, avió, etc. i aplicar després el càlcul corresponent per saber les emissions de CO2 que hem generat.

Càlcul d'emissions de CO2 per desplaçament

Mitjà de transport	Equivalència	Km/ L	Emissions (Kg de CO2)
Cotxe particular	L de combustible x 2,2 Kg de CO2/litre = Kg de CO2	(L)	
Tren o ferrocarril	Km recorreguts x 0,4 kg de CO2/Km = Kg de CO2	(Km)	
Autobús o autocar	Km recorreguts x 0,6 kg de CO2/Km = Kg de CO2	(Km)	

A banda del càlcul d'emissions, aquest apartat de la diagnosi ambiental haurà de contemplar també les accions puntuals que realitzem per tal d'afavorir un transport més sostenible i adaptat per a tots els usuaris. A continuació us en detallem alguns exemples:

- Accions pel foment de la bicicleta o el transport públic entre els nostres socis
- Millores a la seu de l'associació per tal d'adaptar-la a l'accessibilitat universal, si optem
- Convenis amb proveïdors de proximitat, per minimitzar desplaçaments.
- Estratègies per a fomentar l'ús compartit del vehicle.

Aquestes accions també han de quedar recollides a la diagnosi.

7. La qualitat ambiental

Totes les associacions tenen opcions a l'hora de minimitzar el seu impacte sobre la qualitat ambiental o els efectes sobre la salut, tot incidint directament sobre el confort acústic, la il·luminació eficient, la contaminació odorífera o altres factors com ara la utilització de productes de neteja lliures de químics, el foment dels aliments saludables, etc.

Les claus de l'èxit

Hi ha diversos factors fonamentals que permetran que aquesta auto-diagnosi vagi més enllà d'un simple recull d'informació i dades qualitatives, i que serveixi de trampolí per encaminar un seguit d'accions concretes que faran que les activitats de la nostra entitat siguin més sostenibles. Aquests factors queden resumits en els següents punts:

- **Implicació** de totes les persones sòcies: Sempre que vulguem aplicar accions de millora que impliquin un canvi d'hàbits, encara que es tracti de la fase inicial de diagnosi, cal comptar amb el recolzament de totes les persones que s'hi veuran afectades, per tal de poder assegurar la seva implicació i complicitat per tal de dur-els a terme.
- **Comunicació** de les accions: Totes les accions de diagnosi que es realitzin s'han de comunicar a la resta de l'entitat, ja que si no fos així, els resultats obtinguts serien esbiaixats perquè ens mancarien dades.
- **Calendari acotat:** la recollida de dades i la diagnosi ambiental han de tenir unes dates concretes de finalització, per tal de fixar-nos uns terminis per poder passar després a l'acció.

- **Indicadors** avaluables: Els indicadors que utilitzarem per avaluar cada un dels aspectes estudiats han de ser clars, entenedors per a tothom i quantificables, per tal que després ens puguin proporcionar informació útil i siguin comparables amb altres diagnòstics posteriors.
- **Concreció dels criteris** d'avaluació: L'objectiu final de la diagnosi és poder-nos auto-analitzar per tal de poder definir unes futures accions de millora. Però per a fer-ho, és imprescindible que els paràmetres a analitzar estiguin prèviament ben definits i que es puguin contrastar amb dades de mostra que ens indiquin si estem en un bon barem de sostenibilitat per a cada un dels ítems.
- Col·laboració i **treball en xarxa**: Per a que la diagnosi ambiental pugui oferir dades verídiques, caldrà comptar amb la col·laboració de tots els membres de l'associació, per tal de disposar de tota la informació existent. De la mateixa manera, també és important poder contrastar i comentar les dades de la nostra diagnosi amb les dades obtingudes en diagnòstics d'entitats o col·lectius similars, per veure on diferim i en quins aspectes podem millorar.

Els següents passos

L'objectiu final de l'auto-diagnosi no és quedar-se amb aquest recull d'informació, sinó a partir d'aquí utilitzar les dades per passar a l'acció.

En aquest sentit, el recull d'accions que es concretin per a millorar tots els punts febles detectats i potenciar aquells punts forts que l'entitat presenti a nivell ambiental, podrà quedar plasmat en un Pla d'Acció Ambiental. És important que, com en qualsevol projecte, es calendaritzin activitats concretes i s'estableixin uns indicadors o mecanismes que ens permetin valorar a posteriori la idoneïtat de cada acció. Fer accions concretes i avaluables ens permet veure els fruits del nostre anàlisi i seguir treballant per millorar la nostra línia de sostenibilitat ambiental.

A la pàgina web del CRAJ podreu consultar un tutorial per executar pas a pas el vostre Pla d'Acció Ambiental: <http://crajbcn.cat/el-compromis-ciutada-per-a-la-sostenibilitat/>

Material complementari

Diagnosi ambiental de la Universitat Autònoma de Barcelona 2010

<http://www.uab.cat/servlet/BlobServer?blobtable=Document&blobcol=urldocument&blobheader=application/pdf&blobkey=id&blobwhere=1286430586611&blobnocache=true>